

ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА

УДК 378.147-051:373.3

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.77-2.11>**Т. М. Свистунова**аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г. Сковороди

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ «ШКОЛА-ДІМ» У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено особливостям створення єдиного інформаційного простору «Школа-дім». Зазначено, що інформатизація суспільства зумовлює необхідність розвитку інформаційно-технічного потенціалу кожного суб'єкта освіти, що включає не лише обізнаність щодо інформаційних та комунікаційних технологій сучасності, а й розвиток інформаційної культури, підвищення соціальної ефективності та адаптивних здібностей кожного індивіда. Батьківські Інтернет-збори, Інтернет-клуби, вебінари, форуми, конференції – це сучасні форми взаємодії школи з батьками. Виділені етапи проектування і створення web-сторінок для батьків на сайті школи. Уточнені та узагальнені такі форми інтерактивної взаємодії сім'ї та школи, як батьківська відеоконференція, вебінари, форум батьків у мережі Інтернет. Виділені типи електронних повідомлень для батьків. Виявлені проблеми втілення електронних журналів у сучасну українську освіту. Для побудови єдиного інформаційного середовища школи необхідно будувати інтерактивну взаємодію між всіма учасниками навчально-виховного процесу, використовувати у цій взаємодії всі сучасні засоби комп'ютерного спілкування: електронну пошту, Viber, Zoom, Telegram, ICQ, Google Meet, Skype, WhatsApp, надавати батькам доступ до електронних журналів. Доведено, що втілення електронного спілкування в закладах загальної середньої освіти обмежується не стільки технічними можливостями, скільки часом і бажанням, яке необхідне всім користувачам інформаційного середовища на освоєння та підтримку основних видів електронного спілкування. Шкільний сайт має висвітлювати найактуальніші проблеми школи та впливати на формування її іміджу, на залучення учнів, на встановлення повноцінних контактів із партнерами та батьками, на інформаційні потоки всередині школи. Але, безумовно, створення і розвиток таких сайтів не вирішує всіх проблем, пов'язаних із покращанням та поглибленням взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Ключові слова: *учень, вчитель, батьки, школа, інформаційний простір, навчальний процес.*

Постановка проблеми. Нині інформаційна культура вимагає від сучасного отримувача освіти створення особливого типу мисленнєвого процесу, що забезпечить активізацію соціальної адаптації до мінливого середовища та гарантуватиме отримання інформаційно-комунікаційних компетентностей. Інформатизація суспільства зумовлює необхідність розвитку інформаційно-технічного потенціалу кожного суб'єкта освіти, що включає не лише обізнаність щодо інформаційних та комунікаційних технологій сучасності, а й розвиток інформаційної культури, підвищення соціальної ефективності та адаптивних здібностей кожного індивіда.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню цього питання присвячували увагу такі науковці, як М. Фіцула, який досліджував особливості педагогіки, О. Бойко, в центрі уваги якого були партнерство школи, сім'ї та органів самоорганізації населення у справі соціалізації памолоді,

Дж. Солпітер, який вивчав особливості використання дітьми комп'ютерних технологій, та багато інших. Проте мало приділено уваги створенню єдиного інформаційного простору «Школа-дім» у закладі загальної середньої освіти.

Мета статті – з'ясувати особливості створення єдиного інформаційного простору «Школа-дім» у закладі загальної середньої освіти.

Методологічну базу статті становлять загальнонаукові методи пізнання (використання діалектичного методу, методу порівняння і синтезу, наукової індукції та дедукції), метод абстракції, а також визначення всіх варіантів прямого та зворотного зв'язку педагогічних явищ та процесів.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку освіти характеризується досить швидким зменшенням інформаційного віку дитини. Діти, як найбільш активні громадяни нової ери інформаційних технологій, часто бувають першими в сім'ї, хто використовує нові засоби інформації.

Виховний вплив сім'ї зростає, якщо батьки цікавляться не лише навчанням, а й позанавчальною діяльністю своїх дітей. За таких умов інтереси сім'ї збігаються з інтересами суспільства, формується свідомий громадянин країни [7, с. 374]. З позиції соціалізації дитини і сім'я, і школа виконують функції підтримки, створення належних умов зростання дитини та формування особистості, корекції її поведінки тощо. Тому їхня співпраця, формування та дотримання єдиних вимог є важливою складовою частиною процесу набуття суспільного досвіду та життєвого самовизначення особистості.

У взаємодії школи та сім'ї сучасні дослідники визначають чотири групи проблем, які пояснюються роз'єднаністю методів, засобів і мети:

- методичні – брак науково й практично обґрунтованих методик організації спільної діяльності;

- соціальні – зростаюча апатія населення, зневіра в можливості плідного співробітництва зі структурами влади;

- матеріально-технічні – брак сталої системи фінансування;

- юридичні – брак підзаконних актів для партнерських взаємин [1, с. 32].

Залучення батьків до проблем формування інформаційно-комунікаційної культури їх дітей реалізуються по-різному на практиці в різних країнах, що вимагає вивчення, узагальнення досвіду роботи в цій галузі з метою адаптації для українських батьків і втілення в систему освіти [2; 3; 4; 6].

Звичайно, запропоновані в розвинутих країнах деякі шляхи розв'язання проблем взаємодії школи та батьків на Україні важко реалізувати внаслідок багатьох фінансових, методичних, психологічних, юридичних та соціальних перешкод, але таке становище довго зберігатись не може, якщо ми не бажаємо перетворитись на відсталу державу. Тому питання навчання батьків практичного використання комп'ютерів для нас дуже важливе. Досвід Америки, Англії, Німеччини, Франції можна розглядати як приклад описування ситуації, до якої нам треба прямувати, що дозволить уникнути багатьох помилок. У будь-якому разі, адаптуючи цей досвід до нашої країни, необхідно виходити із загального досягнутого нині науково-технічного рівня та можливостей, які мають у нашій державі більшість шкіл та сімей.

На сучасному етапі розвитку інформаційних технологій взаємодію школи та сім'ї в нашій країні необхідно розвивати в таких напрямках: 1) створювати Інтернет-сайт у кожній школі з обов'язковими сторінками для батьків; 2) проводити освітню роботу з батьками; 3) втілювати електронне спілкування між батьками та шкільними вчителями, класними керівниками, адміністрацією.

Сторінки web-сайтів, присвячені батькам, створюються в першу чергу з метою висвітлювання

освітньої, наукової та господарсько-фінансової діяльності школи. Дизайн сторінок, як і сайту загалом, має підкреслювати імідж школи, при цьому не перевантажуючи сторінки зайвою інформацією і не ускладнюючи навігацію. В ідеалі ці сторінки, як і взагалі весь сайт, повинні мати привабливий зовнішній вигляд, містити корисну інформацію для батьків та бути зручними для перегляду. У базовому варіанті сторінки, присвячені батькам, мають містити [5]: 1) положення про батьківський комітет, склад та план роботи батьківського комітету, зв'язок із головою та членами комітету школи, класів, звіти роботи батьківського комітету; 2) законодавчу інформацію про сім'ю, інформацію про категорії сімей, які мають соціальні пільги; 3) інформацію про організацію харчування в школі; 4) диференційовану інформацію для батьків різних груп (для батьків майбутніх першокласників, батьків початкової, середньої, старшої школи, для батьків випускників); 5) корисні статті для батьків, 6) інформацію шкільного психолога для батьків; 7) форум.

Аналіз робіт та створених підходів показує, що процес проектування і створення web-сторінок для батьків має включати такі етапи:

1) збір та систематизація інформації, необхідної батькам: нормативні документи у сфері освіти, інформація про державні соціальні програми, які сприяють розвитку та підтримки сім'ї, проблемні питання родинного виховання, обмін досвідом, зв'язок із батьківським комітетом школи, історії та традиції деяких сімей, їх повсякденне життя, досягнення та успіхи. Після збору цієї інформації необхідно її структурувати для зручного представлення на сайті;

2) планування сторінок. У процесі реалізації цього етапу важливо бачити сайт із позиції користувача, а особливо тієї цільової аудиторії, яка буде відвідувати ці сторінки, й оптимально організувати зміст та форму подачі інформації. Раціонально спланована структура сторінок, підбір і розподіл інформації між ними, мають виключне велике значення. Найбільш важлива інформація має бути легко доступною. Другорядний матеріал, як правило, впорядковується по групах взаємопов'язаної інформації. Крім того, будь-який сайт потребує регулярного оновлення, тому необхідно виявити ті аспекти життя навчального закладу, які необхідно оновлювати для батьків кожної неділі, кожного місяця, кожного навчального року;

3) безпосередня розробка дизайну сторінок. Сторінки для батьків через специфічність розміщеної інформації мають бути візуально привабливими. Основними недоліками подібних сторінок є незадовільне кольорове рішення, недостатня різноманітність тексту, заголовків, необмірковане форматування сторінок, перевантаженість сторінок занадто великою кількістю інформації.

Необхідно дотримуватись рівноваги між текстовою та графічною інформацією. Ідентичність та компактність розташування навігаційних елементів суттєво полегшують перегляд сторінок. Також для підвищення динамічності сторінок необхідно розмістити на них форум, що дасть змогу відвідувачам спілкуватись між собою в online-режимі, і організувати на сайті анкетування та опитування учнів і батьків, із метою подальшого розглядання та обговорення результатів із батьками.

Використання наведеного вище підходу, на наш погляд, дозволить розробити ефективні та інформативні сторінки для батьків, але необхідно зазначити, що для того, щоб вони в повній мірі виконували покладені на них задачі, необхідно мати на увазі ще кілька аспектів, які стосуються функціонування всього сайту. По-перше, це вибір доменного імені. Необхідно знайти вільне доменне ім'я, яке буде відображати мету цього проєкту. По-друге, незамінною і дуже зручною властивістю будь-якого сайту є внутрішня пошукова система по сайту. Вона дозволяє користувачам швидко отримувати інформацію, що їх цікавить, у відфільтрованому вигляді, що також підвищить динамічність сайту. По-третє, найбільш складною задачею у процесі створення будь-якого сайту є його подальше розташування в мережі Інтернет та залучення на нього нових відвідувачів. Для розв'язання цієї задачі необхідно розробити правильну (для цього типу сайту) схему SEO-оптимізації.

Іншим важливим напрямом інтерактивної взаємодії школи з батьками є проведення Інтернет-зборів. Нині у вітчизняній педагогічній науці мало опрацьовані теоретичні та методичні питання створення та проведення Інтернет-зборів для батьків. Крім того, досвіду проведення батьківських Інтернет-зборів на шкільному рівні на Україні, як й у пострадянських державах ще занадто малий. Однак така форма взаємодії з батьками є досить перспективною, що в нинішньому столітті неминуче стане реальністю, зумовленою інформатизацією й комп'ютеризацією суспільства.

Необхідними умовами проведення батьківського Інтернет-збору є:

- наявність у групи педагогів, науковців, розробників сайтів зацікавленості у впровадженні в практику взаємодії з батьками нових інформаційних технологій;
- наявність у більшості батьків комп'ютерної техніки з підключенням до мережі Інтернет;
- наявність у батьків навичок користувача Інтернетом;
- підготовленість координаторів сайту, попереднє ознайомлення батьків з обговорюваними проблемами, відправлення батькам електронних повідомлень про проведення зборів та поширення інформації про збори в навчальних закладах.

Активний зворотний зв'язок на Інтернет-зборах допомагає включати зауваження і пропозиції зацікавлених батьків, сприятиме поліпшенню зв'язків між органами освіти та батьками. Вимагають уточнення, узагальнення і визначення такі нові форми інтерактивної взаємодії сім'ї та школи, як батьківська відеоконференція, вебіари, форум батьків у мережі Інтернет.

Інтернет-конференція, вебінар та Інтернет-форум – це інтерактивні форми роботи з користувачами, де обговорюються будь-які хвилюючі та актуальні питання. Застосувавши такі форми спілкування в Інтернеті з батьками на сайті з Інтернет-збором можна отримати широке дослідження будь-яких психолого-педагогічних, методичних, медичних чи будь-яких шкільних проблем, порадитись із батьками, почути їх думку. Кінцевий ефект від взаємодії з батьками значною мірою залежить від прийняття або неприйняття ними запропонованої інформації, її внутрішньої переробки та наявності бажання конструктивних змін. Інтернет-збори дають змогу кожному з батьків удосконалювати не лише свої особисті якості, а і комунікативні навички.

Розглянуті інтерактивні форми взаємодії з батьками, звичайно, дуже зручно проводити на власному сайті школи, де навчаються їхні діти. Також до числа нових і продуктивних інтерактивних технологій із батьками, що можуть бути використані на сайті навчального закладу, можна зарахувати створення і функціонування батьківського Інтернет-клубу, який буде сприяти формуванню мережної батьківської громадськості. Такий клуб дозволить виявити і з'єднати творчих, талановитих і активних батьків. Звичайно, клубна діяльність батьків із різних шкіл не має уніфікуватись, кожна школа має виходити з власних цілей щодо взаємодії з батьками. Але загалом мета таких клубів полягає в залученні найбільш активних батьків до спільної розробки та проведення різних ініціатив для дітей (освітніх, дослідницьких, конкурсних проєктів і програм). Формами клубної роботи можуть бути [5]:

- участь у українських та міжнародних Інтернет-проєктах, пов'язаних із батьками;
- розробка і проведення шкільних та регіональних Інтернет-проєктів;
- Інтернет-проєкти, сумісні з дітьми;
- канікулярні конференції, конкурси, вікторини;
- сумісні проєкти з батьківськими Інтернет-клубами інших шкіл.

Таким чином, створення власного сайту школи зі сторінками для батьків є першочерговою задачею кожного освітнього закладу нашої країни. Грамотно організована на сайті взаємодія з батьками, втілення таких форм, як батьківські Інтернет-збори, форуми, конференції, створення

батьківського Інтернет-клубу дозволить говорити про формування єдиного інформаційного простору школи, що є ефективним інструментом у реалізації основних задач взаємодії української освіти з батьками.

Нині для оперативного обміну інформацією між вчителями та батьками класні керівники використовують такі основні види електронних комунікацій, як комп'ютерне спілкування за допомогою месенджерів (Viber, Telegram), сервісів для проведення відеоконференцій (Zoom, Google Meet), сервісів для проведення вебінарів (WebEx, Mind) та електронні журнали.

Найпростіший вид електронних комунікацій – батьківські групи в месенджерах – може бути використаний у навчальному процесі кожним класним керівником. Аналізуючи досвід використання таких груп у різних навчальних закладах можна відокремити такі типи електронних повідомлень для батьків:

- електронні повідомлення із загальною інформацією, що відображається в щоденнику, – повідомлення про новини школи, класу, запрошення на батьківські збори, прохання про допомогу, фінансові питання тощо;

- електронні листи-звіти про отримані оцінки, виконані роботи, загальноприйняті рішення батьківських зборів;

- електронні листи-розсилки з розгляданням актуальних проблем виховання та навчання, поради відомих педагогів та психологів, враховуючи вікові особливості учнів.

Інші види комп'ютерного спілкування (Zoom, Google Meet, Skype, WhatsApp) доцільно використовувати для обговорення термінових питань, але не зловживати цим видом спілкування.

Електронний комп'ютерний журнал з'явився майже во всіх школах України. Цьому сприяв і перехід на дистанційне навчання в період карантину 2020–2021. В ідеальному варіанті цей сервіс має з'явитись на сайтах навчальних закладів, де в розділі «Електронний журнал» щодня з'являтимуться оцінки учнів, а також дані про успішність учнів. Батьки отримують індивідуальний логін та пароль. Після входу в розділ електронного журналу вони отримують доступ до оцінок своєї дитини. Важливо, щоб батьки мали змогу спостерігати дані про успішність лише своєї дитини, а не бачили оцінки всього класу. Якщо школа працює за змішаною формою навчання (очна + дистанційна), то домашні завдання на конкретний день також можна розміщувати в такому журналі. Але втілення електронних журналів у сучасну українську освіту також може мати труднощі, пов'язані з необхідністю оновлення оцінок: для батьків найбільш сприятлива частота оновлення – щодня, для вчителів – щотижня. Інша проблема, яка може з'явитись у разі використання електронних жур-

налів, – проблема відчуження батьків від школи. Таким чином, електронна звітність в Інтернеті не має замінювати «паперову», а лише доповнювати її. Кращім джерелом інформації має залишитись особисте спілкування батьків з вчителями.

Протягом 2020/2021 навчального року в Харківському приватному ліцеї «Теорема» було проведено серію вебінарів та батьківських Інтернет-зборів. Ліцей працює за дистанційною формою навчання на платформі Moodle, тому і учні, і батьки знаходяться по всій Україні та Європі. Платформою Інтернет-зборів слугував сервіс для проведення відеоконференцій та онлайн-зустрічей Zoom. Майданчиком для вебінарів слугувала багатофункціональна платформа Bizon 365 на базі YouTube. Інформування батьків Ліцею виконано за допомогою Інтернет-розсилки на електронні адреси, облікові записи Viber та Telegram. При підготовці до Інтернет-зборів класні керівники та адміністрація обробили близько 200 електронних анкет батьків, розроблених за допомогою сервісу Google Forms. Тематика зборів відрізнялась залежно від класу. Спільними темами для всіх батьків були «Інтернет-безпека школярів», «Правила успішного дистанційного навчання», «Академічна доброчесність: що? як? для чого?» тощо. Спеціально для батьківських Інтернет-зборів було підготовлено кілька відеороликів про систему оцінювання в Ліцеї, про правильне завантаження фото, аудіо, відеоматеріалів на платформу, зі зверненням до батьків виступили представники адміністрації Ліцею. Батькам і педагогам надано дискусійний Інтернет-майданчик на форумі ресурсу: <https://www.theorem.com.ua>. Трансляції протягом навчального року відвідали понад 500 батьків. Для батьків, які не змогли підключитися до прямих ефірів, записи Інтернет-зборів було розміщено на сайті, а також на YouTube-каналі Ліцею «Теорема».

Звичайно, втілення електронного спілкування в сучасну школу обмежується не стільки технічними можливостями, скільки часом і бажанням, які необхідні всім користувачам інформаційного середовища на освоєння та підтримку основних видів електронного спілкування.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи усе вищесказане, можемо зробити висновок, що застосування всіх розглянутих підходів, дозволить розробити та втілити дійовий та зручний сайт освітнього закладу з функціональними сторінками для батьків. Шкільний сайт має висвітлювати найактуальніші проблеми школи та впливати на формування її іміджу, залучення учнів, встановлення повноцінних контактів із партнерами та батьками (існуючими та майбутніми), інформаційні потоки всередині школи. Але, безумовно, створення і розвиток подібних сайтів, не вирішує всіх проблем,

пов'язаних із покращанням та поглибленням взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Крім того, можемо зробити такі висновки:

1) кожній сучасній школі необхідний власний сайт, на якому буде грамотно організована взаємодія з батьками і втілені такі форми, як батьківський Інтернет-збори, форуми, конференції, батьківський Інтернет-клуб;

2) сучасна школа має всі необхідні інструменти для побудови освітньої роботи з батьками, причому ця освітня робота має проходити у двох напрямках: це втілення освітніх курсів для батьків, пов'язаних із проблемами формування інформаційно-комунікаційної культури школярів для всіх батьків;

3) для побудови єдиного інформаційного середовища школи необхідно будувати інтерактивну взаємодію між всіма учасниками навчально-виховного процесу, використовувати в цій взаємодії всі сучасні засоби комп'ютерного спілкування: електронну пошту, Viber, Zoom, Telegram, ICQ, Google Meet, Skype, WhatsApp, надавати батькам доступ до електронних журналів.

Список використаної літератури:

1. Бойко О.П. Партнерство школи, сім'ї та органів самоорганізації населення у справі соціалізації памолоді. *Педагогіка і психологія*. 2005. № 2. С. 25–33.
2. Британские школьники учат родителей пользоваться компьютером. URL: <http://www.5ballov.ru/news/newsline/index.shtml?2002/06/06/17560>
3. Во Франции детям запретят пользоваться интернетом без разрешения родителей. URL: <http://www.podrobnosti.ua/ptheme/internet/2005/11/16/262355.html>
4. Данные об использовании Интернета в Японии несовершеннолетними. URL: <http://parent.fio.ru/news.php?n=15094&c=1037>
5. Рекомендації щодо сторінки для батьків на шкільному інтернет-сайті. URL: http://metodcentr10.at.ua/publ/vikhovna_robota/rekomendaciji_shhodo_storinki_dlja_batkiv_na_shkilnomu_internet_sajti/10-1-0-14.
6. Children Online: The ABC for Parents. URL: <http://www.sierracanyon.com/bookmark/Ken%20Petereson/parents%20internet/part1.html>

Svystunova T. Peculiarities of creation of a single information space “school-house” in the institution of general secondary education

The article is devoted to the peculiarities of creating a single information space “School-House”. It is noted that the informatization of society necessitates the development of information and technical potential of each subject of education, which includes not only awareness of information and communication technologies of today, but also the development of information culture, social efficiency and adaptive abilities of each individual. Parental Internet meetings, Internet clubs, webinars, forums, conferences are modern forms of school interaction with parents. The stages of designing and creating web-pages for parents on the school website are highlighted. Such forms of interactive interaction between family and school as parental video conference, webinars, parents’ forum on the Internet are clarified and generalized. Selected types of e-mails for parents. Problems of implementation of electronic magazines in modern Ukrainian education are revealed. To build a unified information environment of the school it is necessary to build an interactive interaction between all participants in the educational process, use in this interaction all modern means of computer communication: e-mail, Viber, Zoom, Telegram, ICQ, Google Meet, Skype, WhatsApp, provide parents access to electronic journals. It is proved that the implementation of electronic communication in general secondary education is limited not so much by technical capabilities as by the time and desire that all users of the information environment need to master and support the main types of electronic communication. The school website should cover the most pressing issues of the school and influence the formation of its image, the involvement of students, the establishment of full contacts with partners and parents, the flow of information within the school. But, of course, the creation and development of such sites does not solve all the problems associated with improving and deepening the interaction of all participants in the educational process.

Key words: student, teacher, parents, information space, educational process.